

نویسنده: نسیم مسرت
nasimmaserrat@gmail.com

روایتی اپرا گونه از آرش کمانگیر

بر اساس مصاحبه با گروه آیكات ICOT به بهانه برنامه افتتاحیه تیرگان ۲۰۱۳

آریای اول: در مایه دشتی برای بیان حالت حماسی و شور نوشته شده است. برای بیان تحرک از ریتم‌های نظامی استفاده شده که برگرفته از شعر و ریتم آریای سوم (فوقولی قو) می‌باشد. تنالیته کار بر اساس رنج صدای خواننده انتخاب شده است و ریتم دو ضربی برگرفته از ریتم درونی شعر می‌باشد (جنگلی هستی تو ای انسان). بخش میانی آریا با توجه به شعر، حالتی آرام و پیوسته به خود گرفته است.

آریای دوم: با تکرار ”در نیست، راه نیست“ توسط بازیگران آریای این قسمت شروع می‌شود. موسیقی بر اساس شعر شبانه شاملو، در فضای تاریک شعر و با سرعتی آهسته و در محدوده صوتی بم، برای بیان رخوت آرش نوشته شده است. نت مرکزی، نت سل می‌باشد و این قسمت کندترین و تلخ ترین فضای شکست و ناامیدی بعد از جنگ را در کل کار نشان می‌دهد.

آریای سوم: خروس می‌خواند و روز دیگری آغاز می‌شود. تریلهایی به عنوان سمبلهای نوید دهنده آمدن صبح، صبحی پر از اضطراب با تنالیته سل مینور برخاستن آرش را بیان می‌کند. تغییر مد

یکی از فلسفه‌های اولیه این کار جهانی بودن آن بود تا هر انسانی خود را یک آرش بداند. بدین دلیل ارکستر سمفونیک به عنوان یکی از شناخته شده‌ترین سازندهای موسیقی جهانی، به کار گرفته شد و ۵ آهنگساز گروه آیكات هر کدام ساخت قسمتی از آن را با آگاهی از سایر قسمت‌ها به عهده گرفتند. موسیقی روایت اپراتیک آرش کمانگیر که توسط ارکستر سمفونی آیكات اجرا خواهد شد، براساس متن تهیه شده در ۱۴ موممان شکل گرفت. موسیقی آغازین، ۴ آریا، موسیقی‌های میانی و موسیقی پایان، که همه آنها در قالب ارکستر سمفونیک و گروه کر می‌باشند. قطعاً همکاری ۵ آهنگساز در ساخت یک اثر واحد از مجموعه اتفاقات منحصر به فرد این پروژه بوده است.

موسیقی آغازین: برخلاف نام آن، آخرین موسیقی ساخته شده بود تا قابلیت استفاده از تم‌ها و متریکال ریتمیک آثار میانی و آریاها برای ایجاد وحدت موسیقایی کار فراهم شود. استفاده از ریتم کلمه ”انسان“، اشعاری مانند ”جنگلی هستی تو ای انسان“ و ترجمه موسیقایی کلمه ”آرش“ (لا، ر، لا دیز) در تمامی اثر به چشم می‌خورد.

آیكات، گروه آهنگسازان ایرانی-کانادایی تورنتو متشکل از کیان امامی، مازیار حیدری، پویا حمیدی، سامان شاهی و آفرین منصوری است. این گروه همگی آهنگساز، نوازنده، دانشجوی یا فارغ التحصیل دانشگاه تورنتو هستند و پیشتر نیز با قابلیت‌های نوازندگی و آهنگسازی خود کنسرت‌های متعددی در تورنتو و سایر شهرهای کانادا اجرا کرده‌اند.

آیكات در حوالی نوامبر ۲۰۱۲ طرح کلی اپرای آرش کمانگیر را مطرح کرد. اسطوره‌ای از فرهنگ کهن ایرانی در قالب بیانی جهانی. انتخاب داستان آرش کمانگیر به دلیل تناسب آن با فلسفه اصلی تیرگان و در برداشتن تم‌های عشق، امید، عشق به میهن و جاودانگی، به عنوان تم امسال جشنواره تیرگان بوده است. سیاوش شعبانپور به عنوان کارگردان انتخاب شد. وی با افزودن شعرهایی از احمد شاملو، نیما یوشیج و مهدی اخوان ثالث به شعر معروف سیاوش کسرای، نمایشنامه‌ای تهیه کرد. سپس ساخت موسیقی و تمرینات نمایش بر روی متن نوشته شده آغاز شد.

مینور (فضای شب هنگام) به ماژور و حرکت از محدوده صوتی پایین به بالا بیانگر صبح امید و نماد برخاستن روشنی از دل تاریکی است. برگزیده‌ای از شعر فوقولی قو نیما یوشیج در این قسمت خوانده می‌شود و ریتم "فوقولی قو" برای کل آریا استفاده شده است.

آریای چهارم: هارمونی این قسمت حالت مودال دارد. لا به سل، سل به لا، لا به فا و با تغییر مرتب ماژور و مینور همراه است. ریتم ۶ تایی این قطعه حالت شبه والس دارد. فرم کلی قطعه A-B-Coda است. این قسمت بیانگر اضطراب آرش در هنگام بالا رفتن از کوه است و در قسمت اوج آریا کمان پرتاب می‌شود. ریتم "سرودی" از عبارت "من عشق را سرودی کردم، من مرگ را سرودی کردم" در تمام آریا به گوش می‌رسد

موسیقی‌های رابط و میانی: در بخش موسیقی امید، مانند موسیقی فیلم از تنهای کشیده استفاده شده است تا روایان زمان مناسب برای بیان کامل متن خود را داشته باشند. موسیقی میانی دیگری شامل سه بخش می‌باشد: زندگی، شیپور جنگ و عزا. ملودی‌های این قسمت واریاسیون‌هایی از آریاهای اول و دوم هستند.

برای توصیف صعود آرش از کوه، موسیقی با حالت لالایی در دشتی بکار گرفته شده است. در قسمت موسیقی "روزگاری بود. روزگار تلخ و تاری بود." برای بیان تلخی، تاریکی و فضای غمبار شهر سیلی خورده، از گرانگله استفاده شده است. این اولین بار در قطعه است که ملودی توسط یک ساز به تنهایی نواخته می‌شود.

گروه کر و سازهای بزم زهی برای بیان فضای کند و رخوت انگیز زمستان و سرما در این بخش به کار گرفته شده‌اند.

فراز و فرودهای داستان، در روند حرکت مراکز تونال موومانهای موسیقی نیز به گوش می‌رسد. قطعه آغازین با محوریت نت لا، آریای اول می، آریای دوم سل، آریای سوم سل و آریای چهارم فا و قسمت نهایی با مرکز نت لا در یک اکتاو بالاتر به پایان می‌رسد. این روند نوعی تعالی، صعود و سربلندی انسان را نشان می‌دهد. در انتها نیز گروه کر و خواننده سربلندی انسان را فریاد می‌کنند.

آری، آری، زندگی زیباست و امید در سیاه ترین روزها نیز همچنان شعله ور است. یک آرش، درون هر یک از ما همواره زنده است و آماده صعود. سر بلند و سبز باشی، ای انسان. زندگانی شعله می‌خواهد. جنگلی هستی تو ای انسان. شعله هایت را برافروز.

پ.ن: در ۱۸ جولای ۲۰۱۳ در Harbourfront Centre
 اپرای آرش کمانگیر، با همکاری بیش از ۷۰ نفر به روی
 صحنه می‌رود.
 آهنگسازان: آیکات
 با اجرای ارکستر سمفونی آیکات و گروه کر
 رهبر ارکستر: مازیار حیدری
 خواننده سوپرانو: کاملیا دارا
 تصویرگر: توکا نیستانی
 کارگردان، درماتورژ و طراح صحنه: سیاوش شعبان پور
 بازیگران: پوریا فرد، غزل پرتو، محمود رضایی، شادی
 شاه خلیلی و سیاوش شعبان پور